

I. Egyiptomi-Magyar Környezetvédelmi Konferencia

(St. Catherine, Sínai, Egyiptom, 1993. április 5-7.)

A hosszú tradícióval és jelentős eredményekkel rendelkező magyar-egyiptomi tudományos együttműködés egyik fontos állomásaként merült fel 1992-ben egy kétoldalú környezetvédelmi konferencia megrendezésének gondolata. A konferencia fő kezdeményezői AHMED ISMAIL KHODEIR, a Suez Canal Egyetem rektora, LÁNG ISTVÁN, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára, és JUHÁSZ ERNŐ, a Kairói Magyar Nagykövetség kulturális attaséja voltak.

A Konferenciát a Suez Canal Egyetem és a Magyar Tudományos Akadémia közös rendezésében, az Egyetemnek a Sínai-félsziget déli csücskén elhelyezkedő kutatóállomásán, St. Catherine-ben tartották 1993. április 5-7-ig. A Konferencia fővédnöke HUSSEIN KAMEL BAHAEI-DIN Egyiptom oktatási minisztere, elnöke, az Egyetem rektora, operatív szervezői pedig ABDEL FATTAH ABDEL WAHAB, az Egyetem elnökhelyettese és VÁRALLYAY GYÖRGY voltak.

A Konferenciát mintegy 110 egyiptomi szakember (köztük M. K. TOLBA, a UNEP hosszú éveken keresztül főigazgatója, IEHAB ISMAIL, az Arab Egyetemek Szövetségének főtitkára, SALAH HAFEZ, Egyiptom Környezetvédelmi Hivatalának elnöke), és a LÁNG ISTVÁN által vezetett 15-tagú magyar szakemberdelegáció (VÁRALLYAY GYÖRGY, NÉMETH TAMÁS, SZABOLCS ISTVÁN, KÁDÁR IMRE, MOLNÁR ENDRE és BACZÓ GÁBORNÉ, az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetéből; KIRÁLY ZOLTÁN és

GÁBORJÁNYI RICHÁRD, az MTA Növényvédelmi Kutató Intézetéből; PUSZTAI JÁNOS, az MTA Nemzetközi Együttműködési Irodától; DEBRECZENI BÉLÁNÉ és HORVÁTH JÓZSEF, a Pannon Agrártudományi Egyetem Keszthelyi Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karáról; TOLNER LÁSZLÓ, a Gödöllői Agrártudományi Egyetemről; SZEDERKÉNYI TIBOR, a Szegedi József Attila Tudományegyetemről; valamint PÁLMAI OTTÓ, a Velenicei Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomásról) vett részt. A konferenciát levélben köszöntötte MÁDL FERENC művelődésügyi és közoktatási miniszter, valamint GYURKÓ JÁNOS környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter; részvételével megtisztelte PERESZLÉNYI ZOLTÁN, Magyarország kairói nagykövete, valamint ABDEL MONEM SAID tábornok Dél-Sínai kormányzója és AHMED GAWALY Ismailia kormányzója.

A Konferencia három plenáris ülésén hat előadás, tizenegy szakülésén pedig mintegy hetven előadás hangzott el a környezetvédelem legkülönbözőbb problémáiról és azok megoldási lehetőségeiről.

A magyar résztvevők összesen 16 előadást tartottak. Az egyiptomi szakemberek részvételükkel és előadásaikkal tíz egyetemet (Cairo, Alexandria, Ain-Shams, Al-Azhar, Assiut, Minia, Tanta, Mansoura, Zagazig, Suez Canal) és számos más kutatóintézetet képviseltek.

A hat plenáris előadás a következő volt:

- Környezetvédelmi problémák Egyiptomban és a Világ környezetvédelmi kihívásai (M. K. TOLBA);

- Környezetvédelmi prioritások Magyarországon (LÁNG ISTVÁN);

- A környezetet fenyegető ipari szennyezések (O. EL-KHOLY);

- Talajok és vizek szikesedése és ezek kapcsolata a sivatagosodással (SZABOLCS ISTVÁN);

- Küzdelem a környezetszennyezés ellen Egyiptomban (M. H. EL-GEHALY);

- Az agrár-műszaki kutatások szerepe a környezetvédelemben (H. FUAD).

A 11 szekciósülés fő témái pedig a következők voltak:

- Környezeti szennyeződések és hulladékhasznosítás (recycling).

- Felszíni és felszín alatti vízkészletek mennyiségének és minőségének megóvása; racionális, takarékos és környezetkímélő vízfelhasználási lehetőségek és technológiák.

- Talajkészleteink sokoldalú funkcióképességének, termékenységének megőrzése; talajdegradációs folyamatok és azok megelőzési lehetőségei.

- Környezetkímélő növényvédelem és racionális peszticid-alkalmazás.

- Mikroorganizmusok, kártevők és növények biodiverzitásának jelentősége és problémái.

- Környezetvédelmi kutatások metodikai kérdései.

Az előadásokban és a Konferencia teljes időtartama alatti viták során sokoldalú és reális kép alakul(hat)ott ki a résztvevőkben a Világ, különösen pedig Egyiptom és Magyarország környezeti állapotáról, s a környezetvédelem igen sok problémája és aspektusa felmerült. A környezeti veszélyek - sajnos egyre súlyosbodó - felmérésétől, számbavételétől kezdve, azok megelőzésének, el-

hárításának, vagy legalábbis bizonyos tűrési szintig történő mérséklésének lehetőségei, beleértve az erre felhasználható technológiákat, a különböző törvényi szintű szabályozás eszközeit, valamint a társadalom környezetvédelmi tudatformálásának legkülönbözőbb formáit, módzatait. Ismét felismertük, hogy Egyiptom és Magyarország nagymértékben eltérő természetföldrajzi viszonyai, szocio-ökonómiai körülményei, termelési szerkezete és történelmi hagyományai ellenére nagyon sok területen közegek a gondjaink a környezetvédelemben. Tulajdonképpen érvényes ez az előbb felsorolt hat téma mindegyikére. Egyaránt szeretjük és féltjük termőföldünket, folyóinkat és tavainkat, légkörünket, élővilágunkat a különböző károsodásoktól, amelyeket jórészt éppen mi okozunk környezetünk nem megbecsülésével, nem megfelelő termelési technológiákkal, vagy azok nem kellő gondossággal történő kivitelezésével, szűk látókörű hulladékkezeléssel, vagy a társadalom környezeti nevelésének elmulasztásával, elhanyagolásával. Pazarló energia- és anyagfelhasználásunk miatt különböző termelő-szféráink és életünk egyaránt indokolatlanul sok hulladékot "termelnek", amely egyre nagyobb és elviselhetetlenebb terhelést jelent környezetünkre, súlyos irreverzibilis károsodásokkal fenyegetve azt.

Az előadások összefoglalói a Konferencia megnyitásakor a résztvevők rendelkezésére álltak. Azok teljes anyaga pedig a közeljövőben nyomtatásban is megjelenik - két gyűjteményes kötet formájában, amelyek nyomdai előkészítése jelenleg folyik.

A Konferencián elhangzott magyar előadások - a szekciósülések előbb említett főbb témáinak sorrendjében - a következők voltak:

- KÁDÁR IMRE: Városi és ipari szennyeződésterhelések hatása a talajra.

- MOLNÁR ENDRE: Szennyvizek és szennyvíziszapok ártalommentes mezőgazdasági elhelyezésének szabályozása Magyarországon.

- PÁLMAI OTTÓ: Szennyvíz, szennyvíziszap és hulladékelhelyezés problémái Magyarországon.

- VÁRALLYAY GYÖRGY: A talajhasználat környezetvédelmi problémái Magyarországon.

- MOLNÁR ENDRE, SIMON TIBOR, SZABÓ MÁRIA & IVÁNYOSI SZABÓ ANDRÁS: Homokterületek kezelésének néhány kérdése a Kiskunsági Nemzeti Parkban.

- SZEDERKÉNYI TIBOR: A környezeti geológia feladatai Magyarországon.

- TOLNER LÁSZLÓ & FÜLEKY GYÖRGY: Talaj-P mint növényi tápanyag és potenciális környezetszennyező anyag.

- NÉMETH TAMÁS: N-műtrágyázás hatása a talajszelvény nitrát-N-tartalmára szabadföldi tartamkísérletekben.

- KIRÁLY ZOLTÁN: Kémiai és nem kémiai növényvédelmi módszerek összehangolása.

- GÁBORJÁNYI RICHÁRD: "Keresztvédettség": egy biológiai eszköz a növényi vírusok szabályozására.

- HORVÁTH JÓZSEF: Burgonya gén-centrumok, mint vírusforrások és vírusrezisztencia.

- NÉMETH TAMÁS, A. ABD EL GALIL, BACZÓ GYÖNGYI, RADIMSZKY LÁSZLÓ: Különböző talajok ammónium-N és nitrát-N-tartalmának vizsgálata laboratóriumi érleléses kísérletekben.

- A. ABD EL-GALIL, RADIMSZKY LÁSZLÓ, BACZÓ GYÖNGYI ÉS NÉMETH TAMÁS: A talaj AL-oldható P-tartalmának vizsgálata laboratóriumi érleléses kísérletekben.

- DEBRECZENI BÉLÁNÉ, FISCHL KATALIN, WITTMANN ZSUZSA: Változások a talajlevegő N-gáz összetételében a műtrágyázás és a vízellátás függvényében.

A Konferencia szakmai fóruma - az előadásokat és a vitát követően - alapelveket fogalmazott meg a racionális természeti erőforrás-hasznosítás, valamint a környezetvédelem érdekében szükséges nemzeti akcióprogramok végrehajtása érdekében. Ezeket az alábbiakban lehet tömören összefoglalni:

1. A környezetvédelmi akcióprogramok megfelelő tudományos megalapozásához nélkülözhetetlenül szükséges a természeti erőforrások és a környezet objektív értékelésére, valamint az azokban különböző hatásokra végbemenő változások folyamatos regisztrálására szolgáló adatbankok és monitoring rendszerek létrehozása.

2. A nemzeti akcióprogramok prioritásának kijelölése a környezet állapotának, valamint az ország gazdaságtársadalmi helyzetének együttes értékelése, összevetése alapján kell, hogy történjen.

3. A programok eredményes végrehajtása érdekében a társadalom egészét mozgósítani kell. Ez egyaránt magában foglalja a különböző szintű multidiszciplináris kutatásokat; azok eredményeinek felhasználását megfelelő programok és tervek kidolgozásában és megvalósításában; a környezet megóvására ösztönző, sőt kényszerítő törvények és jogszabályok megalkotását és betartatását.

4. Megkülönböztett figyelmet kell fordítani a megfelelő környezetvédelmi tudat és etika kialakítására a társadalom minden szférájában. Ehhez igénybe kell venni a nevelés, oktatás és képzés minden fokozatát és formáját, az állam intézményrendszerét, valamint a különböző nem kormányzati szervezetek teljes körét egyaránt.

Az egyetemeknek és kutatóintézeteknek különösen fontos szerepet kell játszania a különböző környezetvédelmi akcióprogramokban: úgy is, mint a koordinált multidiszciplináris környezeti

kutatások központjai, s úgy is, mint a környezetvédelmi szemlélet kialakításának, elterjesztésének, valamint a környezetvédelmi technológiák megismertetésének oktatási-nevelési fórumai.

5. Környezetünk megóvása még a piacgazdálkodás körülményei között sem lehet ráfordítás-haszon (cost and benefit) elemzések függvénye, hanem a társadalom egészére vonatkozó kötelező parancs. Elmulasztása beláthatatlan szocio-ökológiai és szocio-ökonómiai következményekkel jár(hat), amelyek előrejelzésére és közhírré tételére nagy szükség van. A különböző környezetvédelmi feladatok megoldásához vezető út alternatív lehetőségei közül azonban reális és fontos költség-haszon elemzések alapján kell kiválasztani és megvalósítani a legeredményesebbeket, legracionálisabbakat és leggazdaságosabbakat.

Ezen alapelvek betartása és figyelembe vétele alapján lehet a környezetvédelem globális, regionális, országos és térségi prioritásait megfogalmazni, és azokat közös nemzeti összefogással eredményesen megvalósítani.

A Konferencia St. Catherine-i programját követően a résztvevők szakmai kiránduláson vettek részt a Vörös tenger, illetve az Akabai Öböl mentén és meglátogatták a Ras Mohamed Természetvédelmi Területet, amely - a sajnos elmaradt víz alatti szemlélődés nélkül is - felejthetetlen élményt jelentett. A magyar delegáció ezen túlmenően látogatást tett és szakmai megbeszéléseket folytatott a Suez Canal Egyetem ismailiai központjában, valamint Kairóban és Port Saidban.

A Konferenciát a résztvevők egyértelműen sikeres és hasznos rendezvénynek minősítették, amely tovább erősítette a hagyományosan jó, élénk és eredményes magyar-egyiptomi tudományos kapcsolatokat. Kirajzolódtak a környezetvédelem területén szükséges jövőbeni tudományos együttműködés fő vonalai, és javaslat született arra vonatkozóan, hogy a következő konferencia megrendezésére Magyarország vállalkozik - 1995 tavaszán.

Érkezett: 1993. október 10.

VÁRALLYAY GYÖRGY
MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest